

6.5 Prava, odgovornost i pravila u učionici

Cilj

Kroz ovu vežbu U upoznaju jednu metodu uz pomoć koje je moguće demokratski i stvaranjem konsenzusa izraditi i dogovoriti pravila. Oni stiču iskustvo o tome da je njihov doprinos važan i da poseduju mogućnost učestvovanja u odlukama. Njihovo samopoštovanje i samostalnost jačaju, i oni aktivno učestvuju u razrednoj zajednici.

4–6. razr.

45 min.

Materijal:
Veliki listovi papira (najmanje A3)
podeljeni na tri polja iste veličine.

Tok:

- Razred se deli na grupe od po 4–5 U. Svaka grupa određuje jednog portparola.
- Svaka grupa dobija jedan list papira (A2 ili A3) koji deli na tri polja. U gornju trećinu U zapisuju prava koja, po njihovom mišljenju, treba da imaju svi U, a i N, u jednom razredu. Svi predlozi se obeležavaju brojevima.

Prava:	Odgovornosti:	Pravila:

- Zatim se papir daje drugoj grupi.
- Svaka grupa radi na spisku prava prethodne grupe i razmišlja o odgovorima na sledeća pitanja: Koje su naše odgovornosti ili obaveze ako hoćemo da prava u gornjem polju zaista budu poštovana? Šta moramo raditi? Kako se moramo ponašati? Primer: „Svako ima pravo da bude saslušan.“ – „Dakle, naša odgovornost ili obaveza je da saslušamo.“
- U srednje polje oni sada upisuju odgovarajuće obaveze ili odgovornosti. Uz svaku obavezu ili odgovornost zapisuje se broj prava iz gornjeg polja na koje se odnosi komentar.
- Input nastavnika: odgovornosti iziskuju pravila. To može biti ilustrovano već poznatim pravilima u razredu ili školi. Ona treba da budu formulisana pozitivno („uradi to“, a ne „nemoj to da uradiš“), moraju da budu konkretna i da opišu željeno ponašanje. Primer uz pravo da se bude saslušan: imamo odgovornost da saslušamo, a iz toga kao pravilo proizlazi: budi miran/mirna kad drugi govore.
- Đaci papir ponovo daju drugoj grupi. Grupe analiziraju sve što su prethodne dve grupe napisale i dogovaraju se na kraju o maksimalno pet pravila. Ona se zapisuju u donje, treće polje na papiru.
- Plenum: Portparoli grupa objašnjavaju razredu pravila svojih grupa. Zatim se diskutuje u razredu o pitanju da li se u poređenju pojedinačnih spiskova neka pravila ponavljaju ili poklapaju. Oni se demokratski dogovaraju o tome šta treba isključiti ili sažeti.

- Glasanje o pravilima. Svaki U dobija četiri žetona ili malih nalepnica, koje može dati za ona pravila koja po njegovom/njenom mišljenju treba da važe u učionici. Broj žetona ili nalepnica je proizvoljan (U ih mogu sve dati za jedno pravilo, ili ih podeliti na dva, tri ili četiri pravila). Na kraju se u razredu uvode ona četiri pravila koja su dobila najviše glasova. Ta pravila se zapisuju na plakat koji potpisuju svi učenici i plakat se stavlja na neko uočljivo mesto u učionici.

6.6 Poster o ljudskim pravima

Cilj

Đaci se intenzivnije bave pojedinim ljudskim pravima i pritom razvijaju i kreativni pristup.

4–9. razr.

45 min.

Materijal:
Veliki listovi papira, flomasteri, makaze, lepak, stare novine i časopisi, slike i fotografije; tekst Evropske konvencije o ljudskim pravima ili Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (obe se bez problema mogu naći na internetu).

Tok:

- Prave se grupe od po četiri U.
- N svaku grupu zadužuje za jedan tekst o ljudskim pravima (varijanta: U sami mogu odlučiti kojim tekstom žele da se bave).
- Svaka grupa pravi po plakat o „svom“ ljudskom pravu. Plakat sadrži sledeće elemente:
  - naslov u kojem je naziv ljudskog prava koje je grupa odabrala
  - odgovarajući deo teksta iz Evropske konvencije o ljudskim pravima ili Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima
  - sliku (simbol, piktogram) koja simboliše odabrano ljudsko pravo (npr. točak za slobodu kretanja, usta ili usne za slobodu govora)
- Za više nivoa: analiza strukture odabranog ljudskog prava s obzirom na:
  - osobe na koje se odnosi to pravo ili za koje je to pravo posebno važno
  - njegov sadržaj (šta pravo štiti, tj. garantuje)
  - sredstva za sprovođenje prava
  - eventualno primere povređivanja odabranog prava.
- Na kraju U u razredu prezentuju svoje plakate i o njima se diskutuje.